

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פרשת שבוע וישלח תשע"ח

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

הרוצה בשלום יכון למלחמה – חיילים כמלאכים

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

אז מי הם אחיו של יעקב? הסברנו בשבוע שעבר, בפרשת ויצא, את המופיע במדרשים ובהסברי הראשונים. אחרי בקשת המחילה, נציע הסבר נוסף הקשור גם לפתיחה של פרשתנו פרשת וישלח. נענין שוב בפסוקים:

"וַיִּגְדַּב יַעֲקֹב אֶת לֵב לִבְנֵי הָאָרֶץ עַל בְּלִי הַגִּיד לוֹ כִּי בָרַח הוּא: וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיִּקֶּם וַיַּעֲבֹר אֶת הַנְּהַר וַיִּשָּׂם אֶת פְּנָיו הַר הַגִּלְעָד: וַיֵּצֵד לְלִבָּן בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב: וַיִּקַּח אֶת אָחִיו עִמּוּ וַיְרִדְהוּ אַחֲרָיו דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וַיִּדְבֹּק אֹתוֹ בְּהַר הַגִּלְעָד: וַיָּבֵא אֱלֹקִים אֶל לִבְנֵי הָאָרֶץ בַּחֹלֶם הַלַּיְלָה וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַשְּׁמֹר לָךְ פֶּן תִּדְבַּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע: (פרשת ויצא, בראשית לא כ-כ"ד)

יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלהי אביכם אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע... ותאמר אל אביה אל יחר בעיני אדני כי לוא אוכל לקום מפניך כי דרך נשים לי ויחפש ולא מצא את התרפים: ויחר ליעקב וירב בלבן ויען יעקב ויאמר ללבן מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי: (שם כט, לה-לו)

לולי אלהי אבי אברהם ופחד יצחק היה לי כי עתה ריקם שלחתי את עניי ואת יגיע כפי ראה אלקים ויוכח אמש: ויען לבן ויאמר אל יעקב הננות בנתי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר אתה ראה לי הוא ולבנתי מה אעשה לאלה היום או לבניהן אשר ילדו: ועתה לכה נכרתה ברית אני ואתה והיה לעד ביני ובינך: (שם מב-מד)

ויזבח יעקב זבח בחר ויקרא לאחיו לאכל לחם ויאכלו לחם וילינו בחר: (שם נד)

וישפם לבן בפקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אותם וילך וישב לבן למקמו: ויעקב הלך לדרפו ויפגעו בו מלאכי אלקים: ויאמר יעקב פאשר ראם מתנה אלקים זה ויקרא שם המקום ההוא מחנים: (בראשית לב א-ג)
וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שער שדה אדרם: (פרשת וישלח, בראשית לב, ד)

מעיון בפסוקים מוכח כי לבן, שיצא לדרך בכוונה זדונית ובחרון אף, שינה לפתע את טעמו, הוא מוכן לכרות ברית עם יעקב ונפרד מבנותיו ונכדיו בנשיקה. ניתן להסביר בפשטות כי האזהרה האלקית, שקיבל לבן בלילה טרם פגישתו עם יעקב היא ששינתה את דעתו. הבעיה היא שלבן, באופן כללי, לא היה מיראי ד', וגם אחרי האזהרה דיבר בחרון עם יעקב ונשיו. לכן, נציע כי בפסוק נד (של פרק ל"א) התרחש אירוע שמפורט בהמשך בפסוקים ב-ג (של פרק ל"ב). מאורע זה שינה את המצב ושינה את האווירה בגלעד. הביטוי ויעקב הלך לדרפו מחזיר אותנו אחורה ליציאה מבית לבן, מרגע זה יעקב איננו בורח, הוא הולך לדרכו, בגלל שפגש מלאכי אלקים. המלאכים הללו היו מאות לוחמים שחיכו עשרים שנה לרגע זה. הם היו תלמידי אברהם ויצחק, שהתאכזבו מאוד כאשר יעקב, מי שהיה אמור להנהיג אותם כעובדי ד', נאלץ לברוח לחרו ונותרו ללא מנהיג עתידי. מלאכים, נפרש על פי האבן עזרא, שפירש (עיינו חמדת ימים ויצא תשסה) כי מלאך פירושו שליח של הקב"ה. הלוחמים הללו הם גיבורי כח עושי דברו, מלאכים העושים רצונו של מקום. הם הגיעו ממש בזמן הנכון ופגשו את יעקב באותו ערב - אמש. הם אחיו של יעקב שהוזמנו לאכול לחם. ברגע שהם הגיעו, יעקב ראה בחוש כיצד מתממשת הבטחתו של הקב"ה, להגן עליו וזה מה ששכנע גם את לבן שלא כדאי לו לנסות לפגוע ביעקב. הברית הייתה תוצאה של שינוי במאזן הכוחות, ולא תוצאה של יראת שמים, ששינתה את גישתו הרוחנית מוסרית של לבן. מלאכים אלה, הם שאפשרו ליעקב להכין עצמו לא רק לדורון ולתפילה, אלא גם למלחמה. הם הם המלאכים = שליחים של הקב"ה, שיצאו בשליחות יעקב אל עשיו, אומנם עם דורון אבל גם כהפגנת כח ומסר לעשיו שלא כדאי להילחם עם יעקב.

שלום כנראה אפשר להשיג רק מעמדה של כח ועוצמה, כשהצד השני מבין שמלחמה איננה כדאית. הבה נתפלל שד' יברך את עמו בשלום.

<p>לע"נ הרב אשר וסרטייל ז"ל נלבי"ע ט' בכסלו תשס"ט</p>	<p>לע"נ הרב ישראל רוזן זצ"ל נלבי"ע י"ג בחשוון תשע"ח</p>	<p>לע"נ ר' מאיר ז"ל בן יחזקאל שרגא ברכפלד</p>	<p>לע"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב נלבי"ע י' בתמוז תשע"ד</p>	<p>לע"נ מר שמואל שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע י"ז בסיוון תשע"ד</p>
<p>לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לע"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע י' באייר תשע"א</p>	<p>לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע ט' בתשרי תשע"ו</p>	<p>לע"נ אסתר שמש ע"ה נלבי"ע כ' באב תשע"ז</p>	

לע"נ בן ציון גרוסמן נלבי"ע כ"ג בתמוז תשע"ז
לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

חמדת האנציקלופדיה התלמודית

הפרשה באנציקלופדיה התלמודית

גיד הנשה

מתוך כרך ו של האנציקלופדיה התלמודית, ערך גיד הנשה, פרקים א-ב

עַל כֵּן לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנֶּשֶׁה. (לב, ג)

האיסור. הגיד שעל כף הירך אסור באכילה, שנאמר: 'על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה'. (בראשית לב, לג) וביאר בספר החינוך (מצוה ג) שלא נאמרו הדברים בדרך סיפור, שמפני שאירע דבר זה באב נמנעים הבנים מלאכול אותו הגיד, אלא זוהי אזהרת התורה שלא יאכלוהו. נקרא גיד הנשה, לפי שנשה - קפץ (רש"י) - ועלה ממקומו אצל יעקב (חולין צא א). האיסור נמנה בין הלאוין (ספר ההמצוות ל"ת קפג; סמ"ג לאוין קלט; חינוך שם), ואם עבר אדם ואכלו לוקה (משנה חולין צו א; רמב"ם מאכלות אסורות פ"ח ה"א).

- גיד הנשה.**
איסור אכילת הגיד שעל כף ירך בעל חי.
הפרקים:
א. האיסור ומקורו;
ב. הירך;
ג. הגיד;
ד. בעלי החיים;
ה. השיעור;
ו. בהנאה;
ז. תערובתו;
ח. בקדשים.

ממתי נאסר. נחלקו התנאים מאיזה זמן נאסר: רבי יהודה סובר שנאסר לבני יעקב (חולין ק ב) קודם מתן תורה (תוספתא שם פ"ז), שהרי באותו מעשה ביעקב כבר נאמר בתורה: על כן לא יאכלו וגו' (רש"י במשנה שם). וחכמים סוברים שלא נאסר אלא מסיני, בשעת מתן תורה, אלא שנכתב במקומו (משנה שם), שלאחר שנאמר בסיני וכתב וסידר משה את התורה כתב המקרא הזה על המעשה, לומר שעל כן הוזהרו בני ישראל אחר כך שלא יאכלו גיד (רש"י שם), בשביל להודיע מאיזה טעם נאסר להם (בריייתא בגמרא שם קא ב), להיות לנו לזכר שלא עזב ה' חסדו מעם אבותינו ועמנו ונתן ליעקב אבינו כח לעמוד בפני מלאך (רבנו יהונתן על הרי"ף חולין שם). והרי לא נאמר על כן לא יאכלו בני יעקב, ראובן ושמעון, אלא בני ישראל, ולא נקראו בני ישראל אלא אלה שעמדו בסיני (תוספתא פ"ז והובאה בגמ' שם קא ב). ואף על פי שמצינו שנקראו בני ישראל גם קודם מתן תורה, כמו שכתוב "וישאו בני ישראל את יעקב אביהם" (בראשית מו ה), אותו כתוב לאחר מעשה נאמר (גמ' שם). כלומר לאחר שנאבק המלאך עם יעקב ולאחר שהקב"ה קראו ישראל (רש"י שם). וכיון שאותה שעה שנקראו כן לא שעת נשיית גידו של יעקב היתה ולא שעת מתן תורה, לא הוזהרו אז, שהתורה לא ניתנה פעמים פעמים (גמ' שם).

הרמב"ם (בפירוש המשנה חולין שם) סובר שאף לחכמים נאסרו בני ישראל מיעקב ואילך בגיד הנשה, אלא מה שאנו אסורים בו ממתן תורה ואילך אינו מפני אותו האיסור שנצטוו יעקב, אלא מפני שנצטוונו מהקב"ה על ידי משה רבנו. ופירש הכסף משנה (מלכים פ"ט ה"א) שרצה לומר שיעקב ובניו נהגו מעצמם באיסור זה, ולא שנצטוו על כך, ומסיני ואילך נצטוו (וכן הוא לשון הפסיקתא זוטרתא מקץ: שכך נהגו קודם מתן תורה, ולשון ספר חסידים סי' רל"א: נדרו שלא לאכול גיד הנשה).

בבני נח. אף לרבי יהודה, שסובר שנאסר קודם מתן תורה לא נאסר אלא לבני יעקב בלבד, ולא לשאר בני נח, שהרי נאמר: "בני ישראל" (רש"י סנהדרין נט א ד"ה ואלביא), ולא אמרו בגמרא שלר' יהודה איסורו נוהג בבני נח (עי' חולין צ א), אלא לפי שאף בני יעקב היו נקראים קודם מתן תורה בשם בני נח (תוס' שם). ויש מהראשונים סוברים שמתחילה נאסר לדעת ר' יהודה לכל אומות העולם, ואף על פי שנאמר שם בני ישראל, הרי זה לפי שבישראל (יעקב) היה המאורע; אלא שאחר מתן תורה הותר האיסור לבני נח ונשאר רק לישראל בלבד, לפי שכל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני, לישראל נאמרה ולא לבני נח (חידושי רבנו יונה סנהדרין נאט א בשם איכא מאן דאמר). והר"י מאורליינש (בתוס' פסחים כב א) סובר יותר מזה, שלר' יהודה אף אחר מתן תורה איסור גיד הנשה נוהג גם בבני נח.

הירך: גיד הנשה נוהג בירך של ימין ובירך של שמאל (משנה חולין פט ב), לפי שהמלאך כשנאבק עם יעקב בא מאחוריו והכהו בשתי ירכיו עד שמשו ממקומן ועלו (גמרא צא א ורש"י), או שבאחת מהן נגע ושתייהן נאסרו (ר' יוסי בראשית רבה פ"ח). רבי יהודה אומר אינו נוהג אלא באחת מהן, והדעת מכרעת את של ימין (תוספתא פ"ז); ולא שמתפק בדבר והסברא נוטה ששל ימין, אלא שהדבר פשוט לו ששל ימין, ו"הדעת" היא דעת תורה (גמ' שם צ ב וצא א).
וכמה טעמים נאמרו לכך:

- א) רבא (שם צא א) אמר מפני שנאמר: "הירך", שמשמע המיומנת שבירך, שהה' של הירך מורה על החשובה שבירכות (רש"י קדושין כא ב ד"ה הירך)
ב) רבי יהושע בן לוי אמר: לפי שנאמר: "בהאבקו עמו", כאדם שחובק את חברו מלפניו וידו הימנית מגעת לכף ירך ימנית של חברו מאחוריו.
ג) ר' שמואל בר נחמני אמר: לפי שהמלאך נדמה ליעקב כעובד כוכבים וטפלו מימינו, כדי שיהיה מזומן לאחזו בו אם יקום עליו, שכן אמרו: ישראל שנטפל לו עכו"ם בדרך טופלו (מחברו אליו) לימינו, ונמצא שהמלאך נגע בירך הימנית הסמוכה לו.
ד) רבא בר עולא אמר: לפי שכתלמיד חכם נדמה לו המלאך, וחלק לו יעקב כבוד כאילו הוא רבו, וטפלו לימינו, כדי שהוא יהיה לשמאל המלאך, שכן אמרו: המהלך לימין רבו הרי זה בור. ונמצא שהמלאך נגע בירך הימנית, הסמוכה לו.
הלכה כחכמים שנוהג בירך של ימין ובירך של שמאל (רמב"ם מאכלות אסורות פ"ח ה"א; טור ושולחן ערוך יו"ד סה ה).

מתפללים לרפואתם השלימה של:		
הרב אביחי ניסן בן חיה	רועי משה אלחנן בן גינה דבֿרה	אליעזר יוסף בן חנה ליבא
דוד חיים בן רסה Rassa	יהושפט יחזקאל בן מילכה	ליליאן בת פורטונה
אורנית מרים בת דליה	פריאל דפנה חיה בת שרה	יפה בת רחל יענטע
בתוך שאר חולי עם ישראל		

Venice, Italy

ונציה, איטליה

שבט תשס"ח

בית כנסת, מיקומו בבית אבות שעובר הליך שיפוץ

שאלה

בשנת 1858 למניינם נוסד בקהילתנו בית אבות. בקומת הקרקע שלו הוקם בית כנסת, שארונו ורהיטיו הועברו ממקום אחר שחרב. בית הכנסת שימש לתפילות ימי חול במשך עשרות שנים. לפני כשלושים שנה הפסיקו להתפלל בו, עקב חדירת לחות, שהרקיבה את הרצפה ואת ציפוי הכתלים העשוי מעץ. לפני כשבע שנים, הארון והריהוט הועברו לבניין הצמוד, ומאז התפללו בו שלא בקביעות, שלוש או ארבע פעמים. העברה זאת לא הייתה לשיפוצים של בית האבות והאזור, הועברו לפני שנה וחצי הארון והריהוט למקום קטן יותר, אך בוועד הקהילה שנבחר לא עקב השיפוצים של בית האבות והאזור, הועברו לפני שנה וחצי הארון והריהוט למקום רחב ומכובד יותר. אותם היהודים שבזמנו מחו נגד הוצאת בית הכנסת מזמן הועלה רעיון להחזירם לתוך בית האבות, למקום רחב ומכובד יותר. אותם היהודים שבזמנו מחו נגד הוצאת בית הכנסת מבניין בית האבות טוענים עכשיו שאסור מבחינה הלכתית לשים בית כנסת מתחת לחדרי שינה (יש לציין שבוזה הם אינם מתחשבים במציאות הקודמת, שבה אמנם היו חדרי שינה מעל לבית הכנסת, ואילו לפי התכנית שהוצעה עתה לדיון הארון יהיה מתחת למטבח החלבי ולחדר הכביסה). שאלותי הן:

- א. האם חובת בניית בית הכנסת בגובהה של עיר מעכבת, או שמדובר רק על בנייה מחדש, ואילו לגבי בית כנסת הממוקם בבניין אין קפידא.
- ב. האם איסור שינה מעל לבית כנסת מעכב, או שטעמו רק למנוע תשיש המיטה מעל לארון, ואיסור זה אינו קיים בבית אבות, שבו גרות נשים בודדות או אלמנות (ומה דינם של המון בתי כנסת הממוקמים בקומות קרקע או במרתפים של בנייני מגורים)?
- ג. האם החזרת בית הכנסת למקומו ההיסטורי (אף שלא הראשון, ולא בדיוק באותו חדר) ומיקומו במקום רחב ומרכזי יותר יש בהם משום העלאת כבודו של בית הכנסת, אפילו אם אינו בקומה גבוהה?

תשובה

לכתחילה ראוי למקם את בית הכנסת בקומה העליונה של המבנה, הן מצד החובה לבנות בית כנסת בגובהה של עיר¹, והן מצד האיסור לעשות תשיש של גנאי מעל שטח בית הכנסת². במקרה דנן, שבו אין אפשרות למקם את בית הכנסת בקומה העליונה של המבנה, ניתן להקל בכך, ובלבד שייזוהרו שלא למקם תשיש של גנאי גדול, כגון שירותים³, מעל ארון הקודש (וראוי יותר להקפיד שלא יהיה כנגד כל האולם), ובקומה שמעל בית הכנסת בשטח שמעל הארון, לא ישתמשו כלל (ויכולים לעשות שם ארון בגדים וכד')⁴. אין עניין הלכתי מובהק להחזיר את בית הכנסת למקומו ההיסטורי כאשר אינו באותו מיקום שהתפללו בו בעבר. ואם החזרת בית הכנסת למקומו ההיסטורי תתרום למעמדו בקרב הציבור, יש בכך מעלה. השאלה לא התייחסה להפקעת קדושתו של המקום הישן של בית הכנסת, אולם אם רוצים להשתמש בו לשימושים אחרים – יש צורך להפקיע את קדושתו⁵.

¹ שנינו בגמרא (שבת יא ע"א): "ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב, כל עיר שגגותיה גבוהין מבית הכנסת – לסוף חרבה, שנאמר: 'לרומם את בית אלקינו ולהעמיד את חרבותינו'". על-פי זה פסק השו"ע (או"ח סי' קנ סעי' ב): "אין בונים בהכ"נ אלא בגבהה של עיר, ומגביהין אותו עד שיהיה גבוה מכל בתי העיר שמשתמשים בהם". בפועל אין נוהגים כן, וכפי שכתב ה"מגן אברהם" (שם ס"ק ב), שכיוון שהגויים בלאו הכי בונים את בתיהם מעל גובה בית הכנסת, אין טעם להקפיד ואין צורך בכך. יש לציין שגם בזמנינו, בארץ ישראל, נוהגים להקל בכך. הסביר זאת מו"ר הגר"ז גולדברג שיתכן שדברי הגמרא מוסבים על המציאות שהייתה אז, שבה בנו בתים בני קומה אחת, וגם היום מקפידים שגובה בית הכנסת יהיה יותר מגובה קומה רגילה, אך אין היגיון לבנות בית כנסת בגובה של גורד שחקים. אלא שלכאורה טעם זה נכון דווקא לגבי בתים אחרים, אך בבית הכנסת עצמו אין שייך להתיר מטעם זה. וכן נראה משו"ת "חתם סופר" (או"ח סי' ל), וכן פסק גם "ערוך השולחן" (או"ח סי' קנא סעי' יז) שקיים איסור מטעם זה. ובפוסקים שיובאו לקמן (בהערה 2), שהתירו לעשות בית דירה מעל בית כנסת, לא משמע שחילקו בעניין. שו"ת "לב אריה" (סי' ד) הביא את דברי ה"חתם סופר" ותירץ שאם מלכתחילה בונים את בית הכנסת באופן שלא מקדישים את מה שעליו (וקל וחומר בנדון דידן, שמדובר כבר בבניין קיים), הרי קדושתו פחותה מקדושת ההיכל, שממנו נלמד העניין של הגבהת בית הכנסת (כמו שהובא לעיל מהפוסק "לרומם את בית אלוקיננו"). הוא סיים במילים "שומר נפשו ירחק מזה", אך במקום הצורך ודאי ניתן לסמוך על המתירים, מה עוד שגם הרמ"א עצמו (שם סי' קנ סעי' ב) פסק שבשעת הדחק ניתן להתפלל בבית שעלייה על גביו, אף שבית הכנסת נמוך ממקום דירתו, אם הוא עומד בתנאי הנקיות שיפורטו לקמן.

² השו"ע (או"ח סי' קנא סעי' יב) פסק שיש להיזהר מלהשתמש בעלייה שעל גבי בית הכנסת תשיש קבוע של גנאי, כגון לשכב שם. והרמ"א (שם) פסק שזה דווקא בבית שנבנה בתחילה לשם בית הכנסת, אך במקום שלאחר שנבנה ייחדו לביהכ"נ – מותר לשכב, ואם כן הוא הדין בנדון דידן. ה"ט"ז (שם ס"ק ד) הוסיף שהוא הדין אם מלכתחילה בנו בית הכנסת עם בית דירה מעליו, וכן פסקו ה"משנה ברורה" (שם ס"ק מא) ושו"ת "שבט הלוי" (ה סי' יח). ובדבר מאוס כגון שירותים וכד' פסקו גם הם שאסור. ה"ט"ז (שם) טוען שהטינוף מפסיק את התפילה בין ישראל ובין אביהם שבשמים, וה"משנה ברורה" שם חולק עליו, אך מסכים שתשיש קבוע של טינוף אסור, אלא שה"מגן אברהם" (שם ס"ק יח) וה"משנה ברורה" (שם ס"ק מב) סיימו שגם בשכיבת קבע שומר נפשו ירחק. אלא שסיימו "ובפרט במקום שהוא נגד ההיכל", משמע שיש יותר מקום להקל מעל שאר האולם, וכן עולה מתשובת הרמב"ם בשו"ת "פאר הדור" (סי' עד), שמותר לישון בעלייה שמעל בית הכנסת, כל שאינו נגד ההיכל.

והנה, הפוסקים לא חילקו בין שכיבה לצורך שינה לשכיבה לצורך תשמיש, ואדרבה, מכך שכתבו שהגנאי בשכיבה קיים רק בשימוש קבוע נראה יותר שהכוונה לשינה ממש, וכן מוכח מדברי הרמב"ם שהובאו לעיל, שהשתמש במונח שינה ולא שכיבה. וע"ע בנושא של בית הכנסת שמעליו חדרים בשו"ת "במראה הבזק" (ו תשובה כא).

³ כפי שהובהר לעיל, טינוף הוא גנאי גדול יותר ובו יש להקפיד יותר.

⁴ עיין בתשובת "פאר הדור" (שם), שממנה משמע שכנגד ההיכל אסור להניח אף את כלי מלאכתו, וכן מדוקדק מדברי ה"משנה ברורה" (שם ס"ק מ), שעל דברי השו"ע (שם סעי' יב), שמסתפק אם ניתן לעשות מעל גג בית הכנסת שאר תשמישים, אומר שמי"פאר הדור" רואים שיש להקל, מלבד מקום שעל גבי ההיכל. ואמנם היה מקום לומר שכמו שנתבאר לעיל שניתן להקל בבית הכנסת אם מלכתחילה לא ייחדו לשם כך, נראה יותר שזה דווקא בבית הכנסת, שניתן להתנות שלא יתקדש בקדושה מלאה, אך ארון נחשב לתשמישי קדושה (שם ס"י קנד סעי' ג), וממילא קדושתו חמורה יותר (ועיין שם ס"י מב סעי' ג, שמועיל תנאי מפורש גם לתשמישי קדושה, כל עוד אין מדובר בתשמיש מגונה, אך בסתם הוא מתקדש ברגע שמתחילים להשתמש בו). ובשו"ת "יביע אומר" (ו או"ח ס"י כו אות ה) נתן עצה לשים שם ארון בגדים וכד'.

כל זה מעל ההיכל ממש, אך בקומות עליונות יותר כתב שם (וכן כתב בשו"ת "שבט הלוי" א ס"י כז) שלא נתקדשו כלל, וניתן להשתמש ללא הגבלה. אף-על-פי-כן, נראה שמתשמיש של גנאי גדול, כגון שירותים, יש להיזהר גם בקומות שמעל, שכן הבעיה של טינוף המפסיק לא נפתרה (מה"יביע אומר" ו"שבט הלוי" משמע שגם זה מותר, ולכן במקום שאין ברירה ניתן יהיה להקל גם בכך).

⁵ ההפקעה תיעשה כמבואר בשו"ת "במראה הבזק" (ו תשובה כא). באשר לדמים שבהם נעשית ההפקעה, היות שלפי המתואר בשאלה נראה שאין המדובר בבית הכנסת של כרכים אלא של כפרים, אין בעיה להוציא את המעות לחולין, אם יבצעו את המכירה בז' טובי העיר, במעמד המתפללים או בפרסום (עיין בשו"ת "במראה הבזק" ו תשובה יח, שאם מדובר בבית כנסת של כרכים יש סברה לומר שכאשר ניתן למכרו – אין אפשרות להוציא את המעות לחולין). הבעיה השנייה של בית כנסת של כרכים, שלא ניתן למכרו כלל, כמבואר בשו"ע (או"ח ס"י קנג סעי' ז), אינה קיימת כאן, שכן כבר שנים שאין מתפללים בבית הכנסת, ופסקו ה"מגן אברהם" (שם ס"ק יב) וה"משנה ברורה" (שם ס"ק לג) שאם אין מתפללים בבית הכנסת ניתן למכרו. אף-על-פי-כן, נראה שאם יש צורך לבנות ארון קודש או לקנות ספר תורה – כדאי להשתמש לשם כך במעות הללו. ועיין עוד בפרטי הדינים של מכירת בית כנסת והפקעת קדושתו בשו"ת "במראה הבזק" (ו תשובות יח-כא).

שם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:

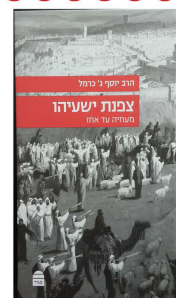
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

חדש – "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטוריה זה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו.

בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניציבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד. זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה